

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року № 638-IV // ВВРУ. – 2003. – №25. – Ст. 180.
2. Словник української мови: в 11 томах. – Том 9. – 1978.
3. Ємельянов В. Проблеми кримінально-правової протидії тероризму / В. Ємельянов// Державна політика протидії тероризму: пріоритети та шляхи реалізації : збірник матеріалів «круглого столу» м. Київ, 24 лют. 2011 р. / за ред. М. Г. Гуцало; НІСД, 2011. – 120 с.
4. Вербенський М. Державна політика протидії тероризму: пріоритети та шляхи реалізації / М. Вербенський // Державна політика протидії тероризму: пріоритети та шляхи реалізації : збірник матеріалів «круглого столу» м. Київ, 24 лют. 2011 р. / за ред. М. Г. Гуцало; НІСД, 2011. – 120 с.
5. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/19521.html>.

Хашев Вадим Георгійович,
доцент кафедри кримінального
права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
доцент

Мазенко Наталя,
курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ НАРУГИ НАД МОГИЛОЮ

Злочини, що посягають на основні моральні принципи і цінності у сфері духовного і культурного життя суспільства мають власну історію. Адже ще кілька тисячоліть тому назад люди, які не мали статків вилучали цінності з пірамід єгипетських фараонів, місць поховань багатих вельмож суспільства на той час. Здійснювалася наруга на тілами померлих або місцями їхніх поховань через різні аспекти ненависті, за мотивами помсти та інших низинних причин. На теренах нашої сучасної країни цей вид злочину також вчиняється із багатьох мотивів, що свідчить про наявність антиморальних устоїв та ганебного ставлення серед прошарків нашого населення.

Діяння, що передбачено ст.297 Кримінального кодексу України (далі –

КК) визнається злочином проти громадського порядку та моральності, згідно розділу XII Особливої частини Кримінального Кодексу України [1]. Суспільна небезпека цього злочину полягає в завданні моральної шкоди, насамперед, близьким померлих, порушенні громадського спокою, може викликати міжетнічні та міжконфесійні конфлікти, негативно впливає на виховання молоді. Родовим та основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 297 КК, є суспільні відносини в сфері моральних засад суспільства, а саме в частині поваги до померлих та місць їхнього поховання. Згідно ст. 298 Цивільного кодексу України кожен зобов'язаний шанобливо ставитися до тіла людини, яка померла і до місця поховання людини. У разі глуму над тілом людини, яка померла, або над місцем її поховання члени її сім'ї, близькі родичі мають право на відшкодування майнової та моральної шкоди [2]. Так згідно ст. 31 Закону України від 10.07.2003 р. «Про поховання та похоронну справу» у разі осквернення могил, місць родинного поховання, навмисного руйнування чи викрадення колумбарних ніш, намогильних споруд та склепів відшкодування матеріальних збитків здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету з наступним їх відшкодуванням за рахунок винних осіб згідно із законом [3].

Аналізуючи кримінально-правові аспекти цього виду злочину потрібно зазначити, що підставами криміналізації наруги над могилою є:

- історична усталеність уявлень про необхідність криміналізації цього діяння;
- високий ступінь суспільної небезпечності;
- негативна динаміка наруг над могилами;
- об'єктивна необхідність кримінально-правової охорони моральності у сфері шанобливого ставлення до померлих та місць їхнього поховання;
- необхідність кримінально-правової гарантії охорони конституційних прав [4].

Так, відповідно до даних Генеральної прокуратури України у 2013 р. обліковано 1860 кримінальних правопорушень за ст.297 КК України, у 2014 р. – 1608, у 2015 р. – 1932, у 2016 р. – 1662 та за січень – березень 2017 р. – 360.

Оскільки безпосереднім об'єктом наруги над могилою визнаються суспільні відносини у сфері моральності, а саме у частині шанобливого ставлення до померлих та місць їхнього поховання, то під охороною знаходяться всі померлі, незалежно від статі, раси, національності, соціального походження, чи будь-яких інших переконань, що унеможлиблює дискримінацію за хоча б однією із ознак. Важливим аспектом кваліфікації злочину є вчинення протиправного діяння, яке спрямоване на посягання «трупа» як тіла, або ж його окремих частин, або праху будь-якої людини після настання її біологічної смерті. В даному аспекті, мається на увазі те, що на кваліфікацію злочину не впливає чи було здійснене протиправне посягання на окрему частину тіла, або ж на «труп» в цілому. Враховуючи

твердження диспозиції ст.297 ККУ терміна «незаконне заволодіння предметами, що знаходяться в місці поховання або на трупі» вбачаємо достовірним охоплення усіх можливих способів заволодіння цими предметами.

На підставі аналізу відповідних положень Цивільного кодексу України та Закону України «Про поховання та похоронну справу» можна стверджувати про те, що предмети, які знаходяться на місці поховання або ж на трупі, можуть перебувати у власності певних осіб, а можуть й не перебувати ні у чийй власності. Залежно від цього незаконне заволодіння такими предметами належить або не належить кваліфікувати за сукупністю з відповідними частинами статей про злочини проти власності [5]. Треба зазначити, що сам факт незаконного заволодіння такими предметами у будь-якому випадку є проявом зневаги пам'яті про померлого, що заслуговує юридичного оціночного поняття як діяння – злочин проти моральності, тому навіть спроба злочинця вчинити незаконне заволодіння певними предметами не може одночасно не бути наругою над могилою. Таким чином, ми підтримуємо думку про те, що протиправні діяння, що передбачені цією статтею, можуть належати лише до злочинів з формальним складом, незалежно від форми прояву їх об'єктивної сторони.

Розглядаючи даний вид злочину треба звертати увагу на обґрунтованість криміналізації дій, зазначених у ст. 297 КК, зважаючи при цьому на історичну усталеність уявлень про аморальність й протиправність діянь, пов'язаних з наругою над тілами померлих та місцями їхнього поховання, та на відповідність такої діяльності основним підставам криміналізації.

Також, враховуючи сучасні реалії, вважаємо, що для підсилення протидії злочинності у цій сфері є вагома необхідність встановлення підвищеної кримінальної відповідальності за вчинення наруги над пам'ятником, спорудженим в пам'ять тих, хто боровся проти збройної агресії Російської Федерації. Для цього необхідно ч.3 ст.297 КК України викласти у наступному вигляді:

«Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або з корисливих чи хуліганських мотивів, або щодо пам'ятника, спорудженого в пам'ять тих, хто боровся проти нацизму в роки Другої світової війни або проти збройної агресії країни, яку визнано державою-агресором Верховною Радою України, жертв нацистських переслідувань, а також воїнів-інтернаціоналістів та миротворців, або поєднані із застосуванням насильства чи погрозою його застосування, -».

Список використаних джерел:

1. Кримінальний Кодекс України – Відомості Верховної Ради України , 2001, № 25-26, ст.297, с.126
2. Цивільний кодекс України 2003 року : станом на 1 травня 2010 року (офіційний текст) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi->

bin/laws/main.cgi?nreg=435-15.

3. «Про поховання та похоронну справу» : Закон України від 10 липня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1102-15>

4. Коваленко Н.О. Мотиви вчинення злочинів, передбачених ст. 297 КК України, особами з психічними аномаліями // Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС ім. 10-річчя незалежності України: Спец. Випуск. – Ч. 4., 2004. – С. 236-244.

5. Горб Н.О. Деякі проблеми запобігання нарузі над могилами // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретичні та практичні проблеми організації досудового слідства». 20-21 травня 2005 р., м. Запоріжжя: У 2-х ч. – Запоріжжя: Запорізький юрид. ін-т МВС України, 2005. – Ч II. – С. 45-47.

Христов

Олександр Леонідович,

доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Христова Юлія Вікторівна,

старший викладач кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
доцент

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ОБИГУ ЗБРОЇ, БОЄПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ ТА РЕЧОВИН З УРАХУВАННЯМ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Сьогодні чинне правове поле України в окремих випадках не в повному обсязі відповідає вимогам ратифікованих нашою державою міжнародних нормативно-правових актів.

Відповідальність за незаконне носіння вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв (далі – ВЗ, БП, ВР або ВП) передбачається ст. 263 КК України, зокрема, зазначається, що носіння, зберігання, придбання, передача вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу - караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років [1].

У судово-слідчій практиці під незаконним носінням ВЗ, БП, ВР або ВП